

BUITEN

5^B JAARGANG N°. 9.

ZATERDAG 4 MAART 1911.

Foto A. Sandijck.

DUBBELE DREEF TE WEMELDINGE (Z.)

INHOUD:

DUBBELE DREEF TE WEMELDINGE (Z.) ILLUSTRATIE . BLZ.	97
DE STERRENHEMEL IN MAART, DOOR A. A. N.	98
PLUTARCHUS' BOEKJE OVER DE JUISTE GEMOEDS- STEMMING (VERVOLG).	98
VAN JAVA'S TEMPELSCHOONHEDEN, PARAMBANAN (SLOT), DOOR JOHAN BRANDENBURG JR., GEÏLLUSTR. BLZ.	100—103
DE DUINEN VAN SCHOUWEN, DOOR F. F. P. BINS, GEÏLLUSTREERD.	103—106
HET BUITENGOED SCHEIJBEK TE BEVERWIJK, GEÏLL. BLZ.	107
HOE MEN VOGELS VANGT, IV, DOOR J. DAALDER DZ., GEÏLLUSTREERD.	107

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74—76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

DE STERRENHEMEL IN MAART.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrenbeelden in den vooravond (omstreeks 8 uur):

Zenith: Giraffe, Lynx;
Noorden: Kleine Beer, Cepheus, Draak, Zwaan;
Oosten: Groote Beer, Boötes, Hoofdhaar van Berenice, Jachthonden, kleine Leeuw;

Zuidoosten: Beker, Leeuw, Sextant, Waterslang;

Zuiden: Schip Argo, Eenhoorn, groote en kleine Hond, Kreeft, Orion, Tweelingen;

Zuidwesten: Vloed Eridanus;

Westen: Driehoek, Perseus, Ram, Stier, Wagenman, Walvisch;
Noordwesten: Andromeda, Cassiopeia, Hagedis.

De Melkweg loopt te 8 uur van het Zuiden naar het Noorden en bereikt in het Westen een hoogte van 60° boven den horizon; zijn licht trekt deze maand weinig de aandacht. Er zijn drie *Algolminima* waarneembaar nl. den 8^{en} even na middernacht, den 11^{en} te 10 uur en den 30^{en} te 11 uur.

Den 30^{en} December zag Rev. Espin, predikant te Towlaw in Engeland, en zeer bekend astronoom tevens, een „nieuwe” ster in het sterrenbeeld Hagedis, die, zooals achteraf op de foto's bleek, welke in Amerika ettelijke malen in het jaar van den ganschen hemel worden genomen, den 23^{en} November voor het bloote oog zichtbaar moet geweest zijn, maar toen door niemand is opgemerkt. „Nieuwe”, d.i. plotseling tot groote helderheid opvlammende sterren zijn niet zeldzaam: na de befaamde Nova Persei, die in Februari 1901 de helderheid van Capella bereikte, zijn er nog 5 andere, alle echter veel minder helder, ontdekt. De nieuwe ster van Espin is na de ontdekking langzaam zwakker geworden, en heeft nu nog maar één veertigste der helderheid van November.

Den 21^{en} Maart passeert de zon het *lentepunt*, hetgeen voor ons, bewoners van het Noordelijk halfrond, zooal niet dadelijk zomerwarmte, dan toch een groote winst aan daglicht beteekent: de dagen worden na dien datum langer dan twaalf uur, de nachten korter in.

De *tijdsvereffening* bedraagt 1 Maart nog 13 minuten, half Maart 9 min. en tegen 1 April 4 min.; de heele maand is de zon bij de klok achter. Het *Zodiakaallicht* is op heldere maanvrije Maanavonden nog uitstekend kort na zonsondergang boven de Westerkim te zien. Ook de *Gegenschein* zal bij afwezigheid van maanlicht — dus in het begin en in het eind van Maart, daar de maan den 14^{en} vol is — misschien op de grens der sterrenbeelden Leeuw en Maagd gevonden kunnen worden.

Mercurius is niet waarneembaar.

Venus gaat half Maart omstreeks half negen onder, d. i. 2 uur en 20 min. na zonsondergang en is dus prachtig als avondster zichtbaar.

Mars maakt zich slechts uiterst langzaam uit de morgen-

schemering los. Uit het hier volgende staatje, waarin de uren van opkomst van de zon en van Mars naast elkander geplaatst zijn:

	Zon op	Mars op	Mars vóór Zon
half Maart	6 u. 16 m.	4 u. 24 m.	1 u. 52 m.
April	5 „ 12 „	3 „ 25 „	1 „ 47 „
Mei	4 „ 21 „	2 „ 15 „	2 „ 6 „
Juni	3 „ 58 „	12 „ 53 „	3 „ 5 „

blijkt, dat de planeet pas tegen Juni gemakkelijk zal kunnen worden waargenomen.

Jupiter komt half Maart omstreeks half elf op, en is dus na middernacht goed waarneembaar. De planeet loopt sinds 1 Maart even ten Noorden van α Librae (de helderste ster van het sterrenbeeld Weegschaal) Westwaarts, welke teruggaande beweging beteekent, dat de oppositie met de zon in aantocht is.

Saturnus is nog aan den avondhemel zichtbaar, in het sterrenbeeld Ram, en gaat half Maart omstreeks half tien onder.

A. A. N.

PLUTARCHUS' BOEKJE OVER DE JUISTE GEMOEDSSTEMMING.

(Vervolg).

DOCH de ziel, die zich oefent om de voorstelling van ziekte, moeite, ballingschap te verduren en die dwingt alles te beredeneeren, zal in dat zoogenaamd onaangename en vreeselijke veel gelogens, ijfels, onbeduidends vinden, gelijk de beschouwing van ieder geval afzonderlijk hem leert.

19. En nu zijn er veel mensen wien dat woord van Menander schrik aanjaagt:

geen levend mensch kan zeggen: „dat gebeurt mij nooit”,

niet wetend hoe 'n uitstekend middel voor vrijdom van smart gelegen is in het zich voorbereiden en in het met geopend oog kunnen aanzien van het lot en in het niet in zich zelf aankweken van ongeharde, wekelijke voorstellingen, gevoed als 't ware en gekweekt door allerlei verwachtingen, die steeds wijken en nooit stand houden. Doch dit kunnen wij Menander antwoorden:

geen levend mensch kan zeggen: „dat gebeurt mij nooit”,

dat is waar, maar een levend mensch kan wél zeggen: „dat doe ik nooit: ik zal nooit liegen, luieren, bedriegen, gemeene streken doen.” Dat is in onze eigen macht en dat geeft niet weinig, maar zeer veel voor blijmoedigheid, gelijk aan den anderen kant

't bewustzijn dat mij drukt van 't kwaad door mij verricht

in de ziel achterlaat wat een wonde plek is voor het lichaam, n.l. berouw dat altijd bloedt en altijd pijn veroorzaakt. Want andere smarten neemt het nadenken weg, maar datzelfde nadenken verwekt juist het berouw, wanneer de ziel onder een gevoel van schaamte wordt gekweld en getuchtigd door zich zelve. Want gelijk zij, die koud of warm zijn door koorts, grooter kwelling ondervinden en er slechter aan toe zijn dan zij, die dezelfde gewaarwording ondergaan door uitwendige koude of warmte, zoo brengt al wat het lot ons toevoegt minder smart met zich, daar die als 't ware van buiten komt. Maar dat men bij zijn tegenspoed diep uit zijn borst jammert:

niemand draagt een deel mijner schuld, alleen ben ik schuldig.

dat maakt door de schande het verdriet te grooter. En dus: noch kostbaar huis, noch menigte van goud, noch aanzien van geslacht, noch grootte van macht, noch bevalligheid van taal, noch macht des woords verschaft aan het leven zulk een vrede en kalmte als een ziel, die rein is van booze daden en overleggingen en die de bron des levens, het karakter, rustig houdt en onbezooedeld. Daaruit stroomen de schoone daden, daden van bezielde, vroolijke, fiere werkzaamheid, die een herinnering met zich brengen liefelijker en standvastiger dan de hoop, het voedsel des ouderdoms volgens Pindarus. Want, als 't waar is wat Carneades zegt, dat wierookvaten, ook nadat ze zijn geledigd, nog langen tijd een liefelijken geur van zich geven, dan mag men niet aannemen, dat in de ziel des verstandigen zijn goede daden niet steeds een liefelijke en steeds frissche overdenking nalaten, waardoor de vreugde wordt besproeid en frisch blijft en spot met hen, die jammeren over het leven en het smaden als een oord van ellende en ballingschap hier aan de zielen toegewezen.

20. Ook vind ik voortreffelijk dat gezegde van Diogenes, die, toen hij zag dat zijn gastvriend in Sparta zich voorbereidde voor een feest en daarvan veel werk maakte, vroeg: „maar viert een man, die is zooals 't behoort, dan niet iederen dag feest?” Ja, en wel een zeer schitterend feest als wij 't goed overdenken. Want de wereld is de heiligste en goddelijkste tempel: in dezen wordt de mensch door zijn geboorte binnengeleid niet als een beschouwer van met handen gemaakte en onbewegelijke beelden, maar van de zinnelijk waarneembare nabootsingen van het gedachte, zooals de godheid die vertoont, (gelijk Plato zegt), welke in zich hebben de ingeschapen kiem van leven en beweging: de zon, de maan, en de sterren, de rivieren, die steeds versc water uitstorten, de aarde welke voedsel opzendt voor planten en dieren. En daar het leven een inwijding is en een opleiding tot recht begrip der schouwspelen welke de godheid geeft, behoort het vol blij-

moedigheid en vreugde te zijn. Het geheele leven!... de meeste menschen wachten op Kronos-feesten, Zeus-feesten, Panathenaeën en andere dergelijke dagen om vroolijk te wezen en een lach te doen hooren, die gekocht is, want ze betalen er geld voor aan tooneelspelers en pantomimen. En toch ook daar zitten wij ordelijk en welgemoed. Niemand immers jammert er bij de mysteriën of houdt een klaagzang bij 't zien der Pythische spelen of bij het drinkgelag op het Kronosfeest. Maar de feesten, die de godheid voor ons inricht en waarin de godheid ons inwijdt, die maakt men te schande door zijn leven door te brengen in weeklachten, zwaarmoedigheid en kwellenden kommer. Men heeft behagen in instrumenten, die een aangename klank geven, in vogels, die liefelijk zingen, men ziet gaarne dieren, die spelen en dartelen, maar houdt niet van beesten, die brullen, balken en onvriendelijk zijn. Doch hun eigen leven ziende zonder glimlach en terneergeslagen, steeds gedrukt en gekweld door de onaangenaamste kwalen, lasten, zorgen, waaraan geen einde komt, verschaffen de menschen niet alleen zich zelve geen verademing of verkwikking, maar nemen ook het woord van anderen, die hen willen bemoedigen, niet aan, het woord waarnaar men zich slechts heeft te gedragen, om het tegenwoordige zonder klacht te aanvaarden, het verledene dankbaar te herdenken en met blijde, opgewekte verwachting, zonder vrees of argwaan de toekomst tegemoet te treden.

Wat een bewonderenswaardige, wat een trouwhartige zielenarts, die man van Chaeronea! Of denkt gij, dat hij zóó had kunnen schrijven, zoo hij niet voortdurend al zijn gedachten gericht hield op het heil zijner patiënten, niet alleen van degenen, die zich reeds bij hem hadden aangemeld, maar van allen, die er in den loop der jaren konden komen om zijn raad, zijn troost, zijn voorlichting? Neen, wij kunnen er wel zeker kan zijn: bij al wat hij deed, sprak, las en hoorde, dacht Plutarchus aan hen en bereidde zich er op voor hun van dienst te zijn — zoo 't wezen moest dadelijk. Zijn schrijftafel, boekenkast, of welk meubel hij daarvoor ook moge bestemd hebben, was een in vele vakjes verdeelde bewaarplaats van spreuken, verhalen, lessen, versregels, die in de praktijk konden te pas komen. Geen dood materiaal lag daar opgeborgen, maar levende en leven gevende wijsheid, door een vriendelijken geest verzameld, met vriendelijke hand geordend en steeds was het verstandig hoofd en warm hart des verzamelaars en rangschikkers bereid, daaruit de voor ieder bijzonder geval het meest passende medicijn te vervaardigen. En wat had de medicijnmeester op iedere ziekte een juisten en helderen blik! Hoe goed kon hij zich verplaatsen in den toestand des lijders, met hem mee gevoelen en lijden; wat wist hij hem aan te vatten waar het behoorde, hem op te richten zonder hem pijn te doen, hem te ontzien zonder hem den aard van zijn krankheid te verzwijgen, hem te helpen zonder voedsel te geven aan zijn traagheid, zijn lusteloosheid, zijn wanhoop! Zijn stem is tegelijk die van een vader, die troost, een leermeester, die vermaant, een vriend, die opbeurt, afleiding geeft, lachen doet. Wat heeft hij zich ten volle ingedacht in het lastig geval van Paccius. De man wil zoo graag vooruit en doet er ook werkelijk al zijn best toe: om invloed te krijgen in den hofkring, promotie te maken, kan 't zijn de persoonlijke genegenheid des keizers te winnen, spant hij al zijn krachten in; uiterst nauwkeurig en stipt ook in het kleinste betoont hij zich dag in dag uit, opdat toch maar niet door zijne schuld iets geschiede, wat hem vorstelijken ongenade of ook maar ontevredenheid van de zijde der hooger geplaatsten zou kunnen op den hals halen. Maar de tak van dienst, waarbij hij is aangesteld, is niet alleen een zeer belangrijke, maar ook een zeer eigenaardige; er moet met beleid en voorzichtigheid worden te werk gegaan, ja, zelfs een zekere sluwheid en geslepenheid komen er te pas: het belang van den staat — hetzij dat het hier vooral de openbare veiligheid of de schatkist geldt — eischt, dat er handlangers in dienst worden genomen, die de sluipwegen kennen, waarop men bedriegers en misdadigers betrapt, handlangers, wier eigen leven niet geheel onberispelijk is. Hoorde Paccius, gelijk ik veronderstelde, tot de geheime politie, *), dan had hij zeker een heel leger van dergelijke bruikbare, maar niet bijzonder handelbare snaken onder zich, want in dien gouden tijd van 't Romeinsche keizerrijk, waarvan niets zoozeer wordt geprezen als de openbare veiligheid, zal de politie der hoofdstad wel uitstekend zijn georganiseerd geweest. „Wat klaagt men toch over de wereld?” vraagt lang na Plutarchus Plotinus „is er niet veel waarover wij kunnen roemen... worden de boozen niet gestraft?” Niet ten onrechte acht hij dát zoo ongeveer de meest kenmerkende eigenschap van een heilstaat op aarde, en waar die in zijn tijd zoo bijzonder in 't oog viel, daar zal ze zeker onder Trajanus' regeering niet hebben ontbroken. Hoe 't zij, Paccius had lastige maar onmisbare knapen onder zich en die maakten hem het leven moeilijk: niet alleen waren ze veel-eischend, maar vaak ook weerbarstig en oproerig; zij zetten hun chef den voet dwars, en, wat het ergste is, vaak keerden zij hun sluwheid en geslepenheid tegen hem. Is 't wonder dat op den duur Paccius onrustig en angstig werd, dat zijn betrekking hem ging verdrieten, dat hij den moed verloor, dat hij lijden ging aan slapeloosheid, schrikte bij ieder bezoek, iederen brief, iedere boodschap, in één woord dat hij zich krank en onbehagelijk ging voelen naar geest en lichaam? Wat een zegen dat hem nog bijtijds het adres te Chaeronea invalt en dat hij door vroegere ervaring of door mededeeling van vrienden weet wat een goed adres dat is! Ja, wel een goed adres; Paccius ontvangt van daar, en wel per ommekeer, juist wat hij behoelt. Vooreerst een bewijs

dat de zielearts met hem meegevoelt, want dat er iemand uit Chaeronea met leere handen voor Paccius zou verschijnen, voor Paccius, die in zulke omstandigheden verkeert, dat kan hij niet over zich verkrijgen: dus, al is de tijd kort, spoedig een geneesmiddel samengesteld... de ingredienten liggen klaar en de medicus weet terstond hoeveel en wat er moet worden toegediend. Troost, maar meer nog vermaning om aan de dingen der wereld, de gebeurtenissen van het maatschappelijk en staatkundig leven niet te veel belangstelling te schenken, doch daartegenover een uitdrukkelijk verbod om te doen dat, wat van een man, wien 't zoo zuur wordt gemaakt, lichtelijk kan verwacht worden, n.l. dat hij er den brui van geeft en óf op zijn reeds gevorderde jaren een andere loopbaan kiest, óf zich op eens van alle zorgen ontlast door ambteloos te gaan leven, misschien wel ergens buiten, ver van het stadsgewoel. Dat zou ondankbaar van hem gehandeld zijn, ondankbaar voor de groote voorrechten hem ten deel gevallen; is hij niet in die groote wereldstad met haar verbijsterende drukte een bekend en geacht persoon? Wat zou een vreemdeling, die daar hulpeloos en radeloos zijn weg zoekt langs die eindeloze straten en op die vermoeiende heuvels niet wel geven, zoo hem op eens een, al ware 't nog zoo klein, deel van Paccius' populariteit werd geschonken! Als Paccius in zich zelve geen voldoende steun vindt, laat hij zich dan eens vergelijken met allen, die het minder hebben dan hij. Maar bovenal: laat hij steeds tot zich zelve zeggen: neen, ik geef het niet op, ik zal alle middelen aanwenden om mijn doel te bereiken, doch alleen eerlijke middelen, want liegen, bedriegen, gemeene streken doen, dat nooit — dat wil ik niet, dat kan ik niet, dat zal ik niet.

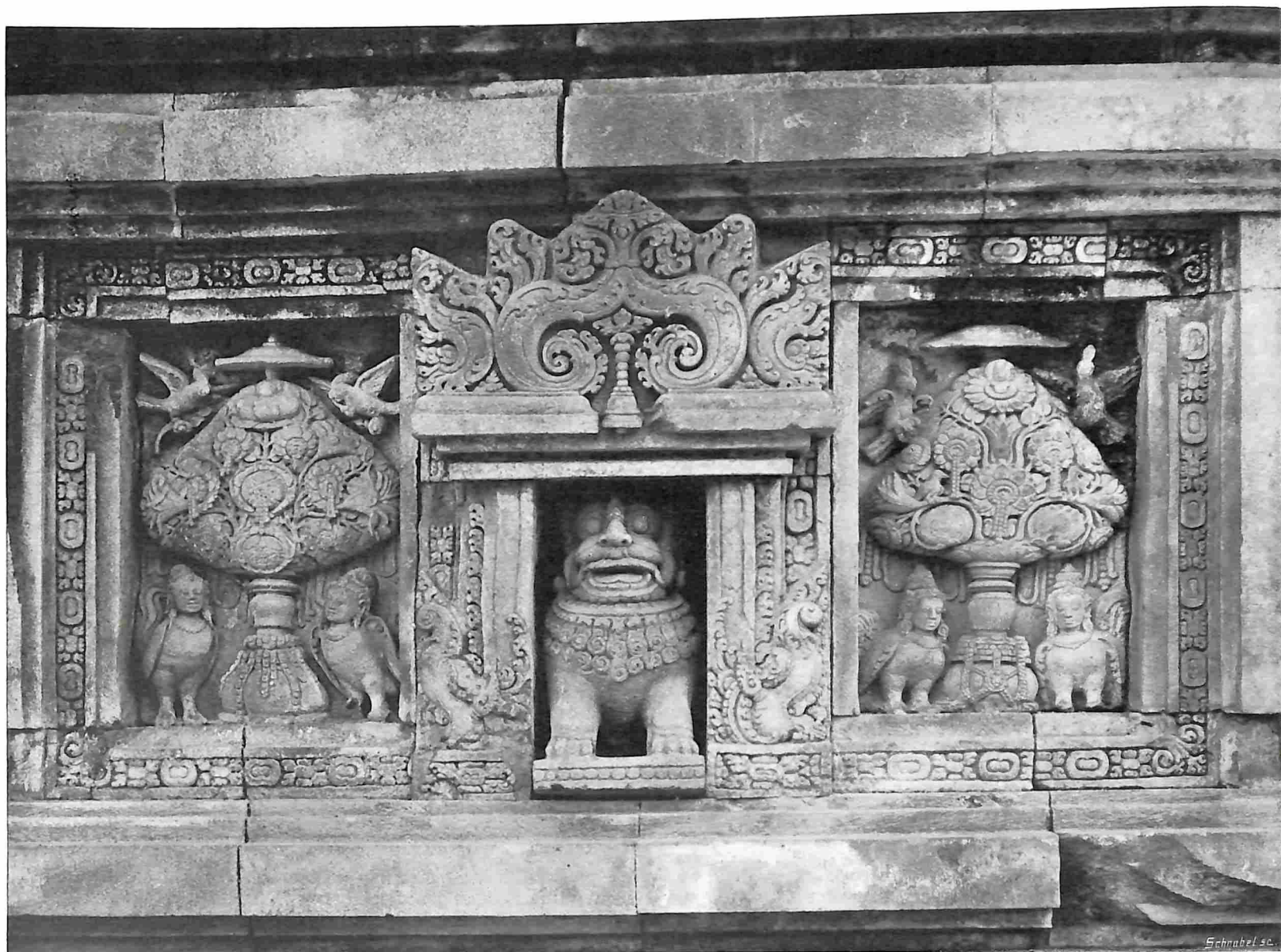
En al die voorschriften worden hem gegeven niet door een strengen, aanmatigenden zedemeester, die zich zelve boven Paccius' zwakheden verheven acht. Neen, steeds klinkt het: „wij moeten”, „laten wij toch”, „'t is goed voor ons” enz. En de toon, waarop wordt gesproken, is voor den droefgeestige, den moedelooze zoo heilzaam mogelijk. Heel wat krijgt hij te hooren, waarbij hij eens weer hartelijk kan lachen. Want zijn dat geen kostelijke, opvrolijkende anecdoten van den zelfs in slavernij zoo geestig over zijn toestand schertsenden Diogenes, van den man die „ook goed” zeide, toen hij met zijn steen zijn stiefmoeder raakte in plaats van den kwaden hond, van Socrates, hoe hij een vriend, die meende behoefte te hebben aan allerlei zaken, die hij moeielijk kon betalen, ad oculus demonstreerde, dat het leven te Athene toch zoo bijzonder goedkoop was? En werd niet Paccius onmiddellijk in de stemming gebracht, vereischt om met kalmte, ja, met een zeker genoegen, over zijn toestand na te denken, toen hij daar dat volkje, waarvan hij zoo'n last had, vergeleken zag met tandmeesters-tangen en -haken, die juist doordat ze zoo raar gedraaid en ingekeept zijn, nut kunnen bewijzen, en dus zich zelve met een tandmeester, die, hoe heilzaam zijn werk ook is, bezwaarlijk kan verlangen, dat men een bijzonder behagen heeft in zijn omgang?

Maar Paccius is ook letterkundige en redenaar. Wat is er voor hem een gezonder afleiding dan dat hij 't een en ander te lezen krijgt wat hem als zoodanig treffen en pakken moet? Niets toch is er voor iemand, die uit zijn humeur is, heilzamer dan een woord, waardoor zijn aandacht wordt gevestigd op zaken, waarin hij pleegt belang te stellen, waarvan hij studie pleegt te maken. Men kent de anecdote van den knorrigen liefhebber en kenner van edelgesteenten: iemand, die hem in een zeer kwaden luim aantrof, maar met deze zijn specialiteit bekend was, had de slimheid om, zoodra hij zijn zuur gezicht zag, hem te vragen: „hé, die steen in je vingerring, wat ziet die er vreemd uit: zeker een groote curiositeit?” Men begrijpt dat nu de oorzaak van de booze stemming spoedig vergeten was. Toen ik nog docent aan 't gymnasium was, trof ik eens den rector, die een fijn latinist was, aan, bezig met aan een der jongere collega's een, waarschijnlijk welverdiende, vermaning te geven. Maar ze duurde naar mijn smaak wat lang. Dus, pas hoorde ik hem ter opluistering de woorden van zijn betoog aanhalen:

Felix qui potest rerum cognoscere causas

of ik viel hem bescheiden in de reden met: „*potuit*, mijnheer!” En de berisping, die misschien onaardig had kunnen worden, liep nu uit op een allergeenoeijgste discussie met mij over de plaats, waar dat stond en den dichter, die 't gezegd had. Nu, Paccius krijgt het een en ander — niet te veel en niet te weinig — te lezen, wat hij als literator interessant moet vinden, terwijl het bovendien zoo volkomen ad rem is. Hoe komt een mensch er bij den kinderlooze te troosten met Romulus, Numa Pompilius enz., van wie er geen de regeering aan zijn zoon heeft nagelaten? Maar wat is dat voorbeeld treffend voor den Romeinschen ambtenaar, die natuurlijk vol is van Livius, Virgilius, Varro! Doch treffender, ja, aangrijpend ook nog voor ons, het late nageslacht, is die tegenstelling van Perseus, die beklagenswaardig was omdat hij, zonder dat te hebben verwacht, zijn macht verloor, en zijn overwinnaar Aemilius Paulus, die juist het meest gelukkig geprezen werd, toen hij zijn zooveel grootere macht afstond aan den opvolger, die volgens de wet hem *moest* vervangen. En wie heeft ooit in Homerus een gelukkiger greep gedaan dan Plutarchus toen hij, ten bewijze van de groote kracht van het *voorbeleid* zijn, zich beriep op Ulysses, die zich goed hield bij zijn weenende vrouw, maar zijn tranen niet kon bedwingen, toen hij zijn ouden hond zag sterven? (Slot volgt).

*) Was Paccius soms hoofd van de geheime politie?

DE TEMPEL-RUÏNEN VAN PARAMBANAN.
 VERSIERING AAN DEN BUITENWAND, BOVEN DE SOKKEL VAN DEN SJIWA-TEMPEL.

VAN JAVA'S TEMPELSCHOONHEDEN.

PARAMBANAN. (Slot).

DE zon, het was intusschen ruim 10 uur geworden, straalde brand-gloeiend op de onbeschermden ruïnen. Verblindend geel-wit licht, waardoor zelfs de rustige-eentonige, grijze andesiet-lava, waaruit ook het materiaal voor deze tempels gehouwen werd, als met rood-gouden sterretjes overstrooid was. En wel 'n heel eigenaardige sensatie doorleefden wij daar. Het was in die absolute stilte of wij, ongewijden, misdadig een heilige plaats betraden. Geen geluid dan onze eigen gedempte stem nu en dan, 'n dreigende stilte, angstiger door de moordende hitte recht op ons neerstralend, die de tempelsteen gloeiend maakte. In onze verbeelding werden de beelden tot leven gewekt, een woest verleden doemde voor ons op, verleden van strijd en moord en plundering, tot Boeddha, „de verlichte”, kwam, zijn gezegende liefde-leer de harten vervulde en het wonderlijke tijdperk deed geboren worden waarin een Bârâ-Boedoer geschapen werd. 'n Hoogtepunt en val. Want ook het Boeddhisme moest wijken voor het alles overwinnende Mohammedanisme, dat moordend en brandend en vernielend een zegetocht over Java maakte.

Wij zagen ze trekken, de bloedige benden... tot de werkelijkheid plots teruggebracht door 'n stille, onderdanige stem: „tabéh toewan,” van een Javaan, ons, zonder dat wij 't gehoord hadden, genaderd, nu knielend z'n sembah 1) makend en ons verlot vragend zijn offers aan de godin te mogen brengen.

Wij, haast vermacht van dorst, besloten, voor wij het inwendige van de tempels gingen bezichtigen, eerst een verfrissching te genieten in de lokkende schaduw van het primitieve loodsje, rustplaats voor de bezoekers en woning voor den bewaker meteen.

„Ada ijs?” „Iida-ada, toewan.” Natuurlijk! dan maar lauwar-warme limonade, die ten minste den oogenblikkelijken dorst verdrijft. Hier rustig overdenkend wat wij zagen van en lazen over de Hindoe-tempels, trokken de vervlogen eeuwen onzen geest voorbij. Wat al tooneelen moeten hier zijn afgespeeld, hoe menige lichamelijke, maar ook geestelijke strijd moet hier gestreden zijn. De Weda's, heilige boeken der Ariërs, vervaardigd tusschen 2000—400 v. Christus, zijn nu nog de heilige boeken der Hindoes en voor de Westerlingen een bron van kennis aangaande de wetenschap, literatuur, godsdienst en zeden van dit volk. Door beoefening van de taal dezer Weda's (Sanskrit) ontstond een geheel nieuwe wetenschap: de vergelijkende taal-

kunde. De Weda's bestaan uit vier boeken, de Rg-, de Yadžoer-, de Sâmâ- en de Atharwa-weda. De oudste bestanddeelen van de Weda's zijn de mantra's 2), later volgden hymnen, ceremoniële voorschriften, filosofische overpeinzingen en ten slotte de volkspoëzie. Maar het vernederend kastenstelsel der Ariërs moest op den duur ontevredenheid brengen en toen het Boeddhisme kwam, vond dat een weligen bodem en verbreidde zich dan ook ongelooflijk snel 3). Maar het oude volksgeloof, nu vermengd met Brahmânistische en Boeddhistische ceremoniën, verdrong met het nu sterker optredend Hindoeïsme, de nieuwe leerstellingen. Het hoogtepunt van den trek der Hindoes naar Indië is circa 700—1000 n. Christus. De Javaan had toen ongetwijfeld reeds een zeer hoog beschavingspeil bereikt. Het verzamelpunt blijkt wel Midden-Java geweest te zijn.

Bij deze Brahmânistische Hindoes was het Sjiwaïsme overheerschend. Sjiwa, „de gezegende”, die allerlei goddelijke eigenschappen in zich verenigde, had heel spoedig een enormen aanhang. Hij is bekend onder ruim duizend namen. Eerst laat is, onder velerlei invloeden, het leerstuk der Trimoeerti — de Drie-eenheid — ontstaan, voorgesteld door een beeld met drie aangezichten, in zich verenigend:

Brahmâ — het denkend beginsel; Wishnoe — het scheppend beginsel; Sjiwa — het vernietigend beginsel; ook wel de personificatie's van Indra (lucht), Agni (vuur), Brama (aarde).

Volgens de Hindoe-mythologie is Adie-Sjakti 4) de moeder van deze Trimoeerti, was Sjiwa de vader van Wishnoe en werd Brahmâ geboren uit de nymphaea-lotus die uit den navel van Wishnoe was opgebloeid.

De lotus is ook nu nog de heilige bloem bij de Hindoes.

Toch oefende het Boeddhisme, blijkbaar in den loop der eeuwen, een grooter invloed uit. Maar het moordgeweld der Mohammedanen maakte onder het teken van den Islam een einde aan Boeddhisme en Sjiwaïsme, hoewel de oorspronkelijke heidense godsdienst in de harten van het volk bleef leven, trots Mekka brengt de z. g. Mohammedaansche bevolking ook nu nog offers en wierook aan de Boeddha's, Brahmâ's, Sjiwa's of Wishnoe's, zonder te beseffen, welke goden zij eeren — voor hen is het slechts vormverandering.

Juist zouden wij opstappen, toen onze Javaan van zijn offerplenging terugkwam. Weer maakte hij zijn sembah; 'n schuchtere

mededeeling van wat hij gedaan had en eerbiedig verzoek nu te mogen heengaan. Tot op tien pas gehurkt achteruitschuivend, verdween hij.

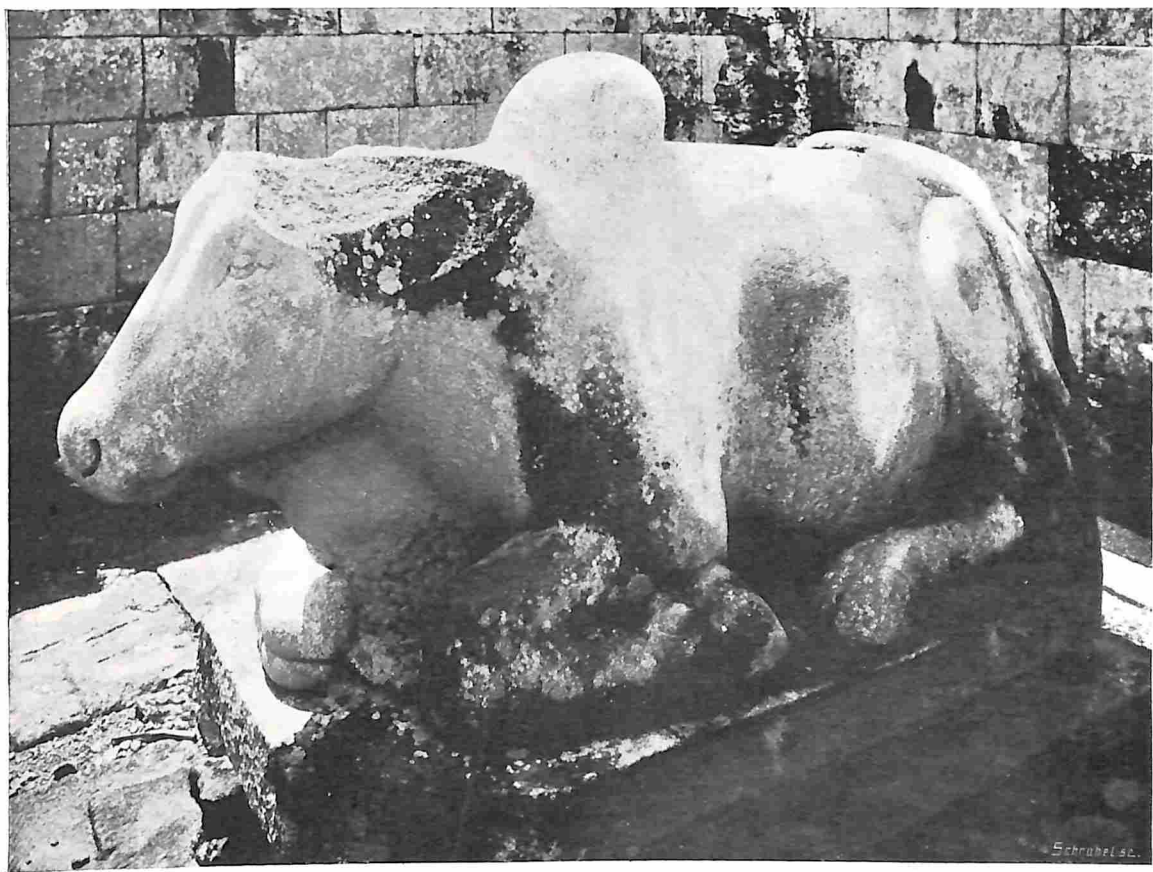
Als het meest belangwekkend herbezochten wij ook nu den Sjiwa-bouwval het eerst. De twee Oostelijke trappen bestijgend staan wij in het voorportaal tegenover twee levensgrootte Sjiwa-Kâla 5) beelden. De wanden zijn rijk versierd met gestyleerde lotus-rozetten. In de binnenkamer zelf staat een Sjiwa-beeld, het eenige, dat in stukken en brokken onder het puin van de ingestorte dakpyramide gevonden werd. De brokstukken tot een geheel hereenigd vormen nu het pl. m. 3 M. hooge Sjiwa-Maha-Dewa-beeld 6), dat eens uit één enkel brok andesietlava gehouwen werd. Het beeld draagt de makoeta 7) versierd met maansikkel en doodshoofd, het derde oog, midden in het voorhoofd (als het eene oog van de Cyclopien in de Grieksche mythologie); een brilslang ligt over borst en linkerschouder gekronkeld. Het heeft vier armen en draagt in elk der vier handen een symbool van den Maha-Dewa; een groote praba 8) straalt om het achterhoofd. In de Zuiderkapel staat een Sjiwa-Djagad-goeroe 9) beeld. Een gedrongen, zwaarlijvige figuur met langen baard, het bidsnoer in de rechterhand op de borst, de koendi 10) in de linkerhand; de tjamara 11) over den linker schouder; de trisjôela 12) staat rechts van hem. In de Westelijke kapel zit Sjiwa's eerste zoon Ganesja op den lotustroon. Ook zijn kroon sieren de vaderlijke symbolen: maansikkel en doodshoofd; ook hij heeft een derde oog in het voorhoofd, een brilslang om het lijf en is als god der wijsheid voorgesteld in de gedaante van een olifant. Ook hij heeft vier armen, die verschillende attributen voeren. Een stralenkrans, waarvan de stralen in Nâgâ-koppen eindigen, dekt hoofd en rug. Dit beeld, pas gesaust of schoongemaakt, had een nieuwen, onechten schijn. De Noordelijke kapel eindelijk bevat het Doerga-beeld, dat tot zooveel misverstand aanleiding geeft. Doerga n.m. is Sjiwa's Sjakti en hier voorgesteld triomfeerend over den demon Mahishâsoera, die in de gedaante van een buffel den hemel bestormd had. Doerga staat op den rug van den buffel, houdt met de linkerhand zijn staart, met de rechterhand den uit den buffelkop ontluchtenden demon vast. De Javaan echter ziet in haar de dochter van den legendarischen vorst Ratoe Bôkô en noemt naar haar ook dezen tempel: Lôrô Djoenggrang.

Praboe-Soedimôrô, staatsdienaar van den Hindoe-vorst van Pengging, stond in misdadige betrekking tot zijn eigen dochter. De vorst liet hem tot straf ten strijd trekken tegen den reuzenvorst van Parambanan, Bôkô, doch heimelijk liet hij hem vermoorden. Soedimôrô's plaatsvervanger verbande de misdadige dochter naar de grot Selo-Tjolo in het Zuidergebergte. Daar werd haar een zoon geboren, Goepôlô genaamd. Deze, tot reus opgegroeid en de oorzaak van zijn vaders dood vernomen

DE TEMPEL-RUÏNEN VAN PARAMBANAN.
GANESJA, SJIWA'S EERSTE ZOON.

hebbend, treedt, om zich te wreken, bij Bôkô in dienst. Hij vraagt Bôkô's voorspraak bij den moordenaar zijns vaders, om hem diens dochter tot vrouw te geven. Deze weigert en nu ontstaat een heftige strijd tusschen Bôkô en de helpers van den vorst van Pengging, waarin Bôkô overwinnaar blijft, tot Bôndô-Wôsô, die het gebed Bandhoong geleerd en daardoor de kracht van duizend olifanten en de zwaarte van een berg verkregen heeft, zich met hem meet. De namen der dessa's in de omgeving dragen nog namen aan die worsteling ontleend. Bij Pawinyan streden zij den laatsten strijd, zoo hevig, dat het zweet met stralen van hunne lichamen gutste, waardoor een meer ontstond: Telogo-Pawinyan, waarin Bôndô Wôsô zijn tegenstander verdronk. De inlanders hooren Ratoe Bôkô nog in de diepte van het meer zuchten. Nu trok Goepôlô zelf op Bôndô-Wôsô aan, maar deze rukte hem al het hoofdhaar uit, scheurde hem in stukken en wierp zijn hoofd naar het oosten, waar het de Goe-noeng-Gamping 13) deed ontstaan, het hart en de hersenen, naar het Zuiden geslingerd, deden den Goe-noeng-Woengkal 14) ontstaan. De betoeah 15) Bôndô-Wôsô nam het rijk van Parambanan in bezit. Hij werd al spoedig verliefd op Lôrô-Djoenggrang. Zij belooft zijn vrouw te worden, als hij in één nacht twee putten graaft en duizend steenen beelden als huwelijksgeschenk

DE TEMPEL-RUÏNEN VAN PARAMBANAN. SJIWA'S WÂHANA DE NANDI.

maakt. Bôndô-Wôsô neemt dat aan. Door luchtgeesten geholpen, heeft hij tegen den morgen de putten gegraven, negen honderd vijf en negentig beelden gereed. Toen liet Lôrô-Djoonggrang eenige meisjes padie stampen en daardoor in de meening, dat de dag was aangebroken, werd de arbeid gestaakt. Spoedig echter ontdekte Bôndô-Wôsô het bedrog, vervloekte Lôrô-Djoonggrang en zwoer, dat zij een steenen beeld worden zou. Nauwelijks uitgesproken werd deze vreeselijke vloek vervuld. Lôrô-Djoonggrang veranderde in een steenen beeld en al het berouw van Bôndô-Wôsô kon haar niet meer tot leven wekken. 16) Volgens de Javaansche legende, door Dr. Groneman verhaald, was Lôrô-Djoonggrang den voor haar bestemden man vóór haar huwelijk ontrouw, daarom is het voor de bewoners van deze dessa adat hun dochters ook niet ongerept ten huwelijk te geven. Maar ondanks alles heeft Lôrô-Djoonggrang de macht van vruchtbaar-making. Ook nu nog komen van heinde en ver niet alleen inlandsche en Chineesche vrouwen door bloem- en wierook-offers haar gunsten vragen; ook Europeesche dames doen dat. En, zegt men, met succes! Wij vonden verse melatti, pisang, rijst, 'n paar koperstukjes en brandende wierookstaafjes, waarschijnlijk juist geofferd door den Javaan, die onze toestemming daarvoor gevraagd had en daardoor misschien nu al een gelukkig vader is. Selamat! eenvoudige ziel, banjak anak-anak! — Maar het beeld stelt *niet* de Lôrô-Djoonggrang, maar Doerga, Sjiwa's Sjakti voor, hoe het intusschen met al de verhoorde wenschen zit dat weet ik niet. Maar hoe dan ook, de offers hebben geholpen!

In den Wishnoe tempel staat een ruim 2 M. hoog Wishnoe beeld, eveneens uit brokstukken opgebouwd. Wishnoe draagt een kroon door een lichtschijf omstraald en heeft vier armen. Onder de attributen, die hij voert, is een driehoek met de basis naar boven gekeerd. Ik vermoed, dat hier wel een theosofische verklaring voor is, ken die echter niet. In deze tempelkamer werden ook nog de brokstukken gevonden van drie beelden: Wishnoe als Narasinka of leeuwmensch; Wishnoe met een zijner Sjakti's in dwerggestalte op zijn arm, en Wishnoe als Wâmana, den drievoetigen dwerg. In den meest beschadigden Brahmâ-tempel werden de brokstukken van een beeld jaren lang als onhereenigbaar bewaard. Intusschen mocht het den heer v. Erp gelukken het beeld

in zijn geheel te herstellen. Het Brahmâ-beeld is ruim 2½ M. hoog en heeft vier aangezichten. Dit beeld is een van de fraaiste geweest, de sierlijke afwerking en edele lijn getuigen daar nog van. In den middelsten en grootsten van de Oostelijke bouwvallen ligt op een onversierd voetstuk een prachtig gebouwde, meer dan levensgrootte buffel: Sjiwa's wahana 17) de Nandi, den kop naar het groote beeld in den tempel tegenover hem gekeerd. Dit is een verbazend mooi stuk beeldhouwkunst. Prachtig van vorm en uit één stuk gehouwen. En ook hier kwam de vraag bij mij op: hoe heeft men die ontzettend zware beelden of steenklompen, waaruit zij gehouwen werden, op zoo'n hoogte daar gekregen?

Ook den Nandi wordt wonderbare kracht toegeschreven

Gaat men op zijn rug zitten, de oogen naar het Sjiwa-beeld gericht en wenscht het, dan valt b.v. de

100.000 op het nummer dat men heeft.

Mijn wensch echter is niet vervuld geworden tot nog toe. Wie weet?

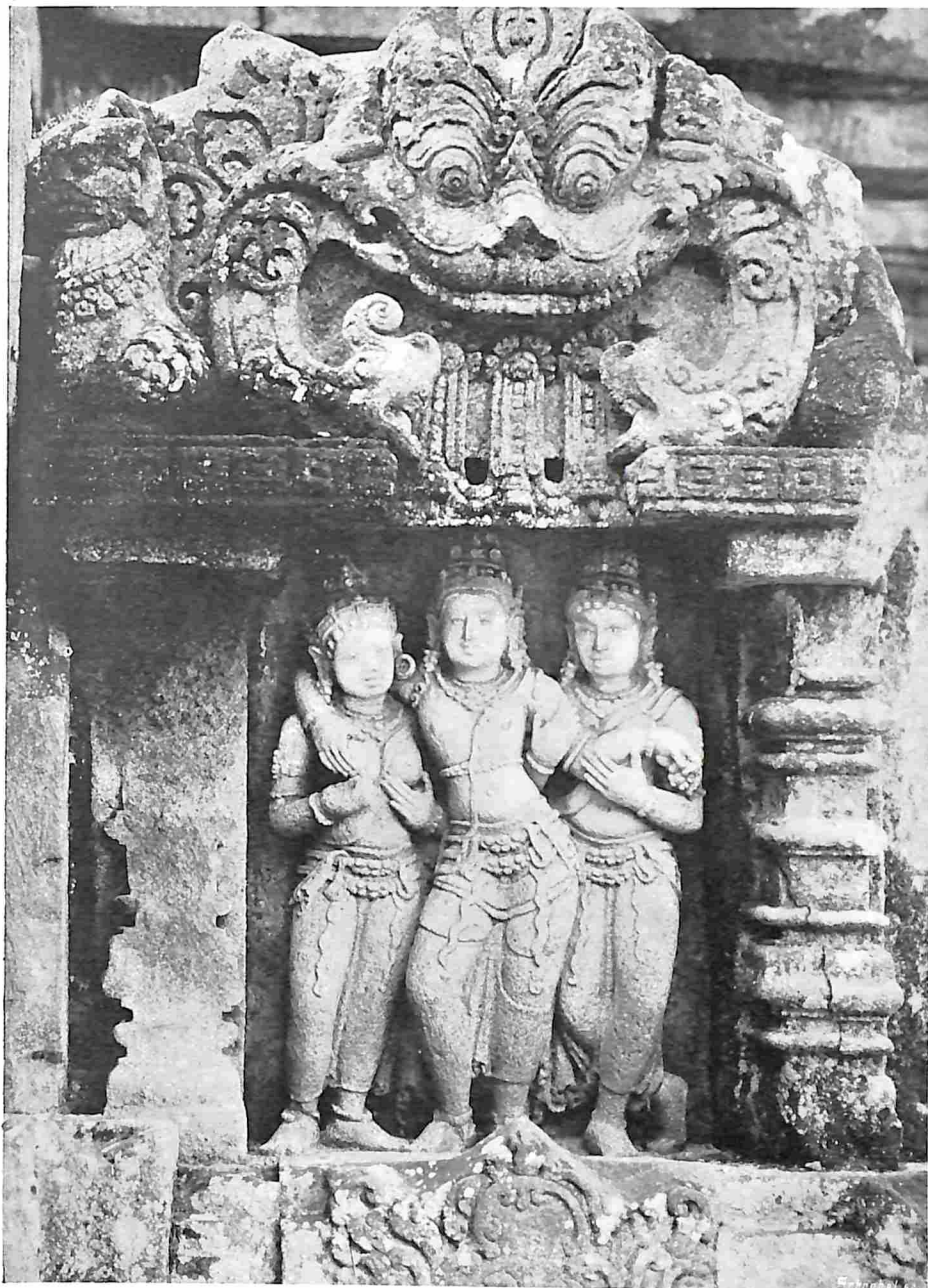
Achter den Nandi staan twee kleinere beelden: Sôerja, de zonnegod, een zevenspan mennend, en Tjandra, de maangod, die een tienspan ment.

De vele beeld-brokstukken rond de bezoekersloods geplaatst, hoe interessant op zichzelf, kunnen hier gevoeglijk onbesproken blijven. Ongetwijfeld heeft men hier met de ruïnen van een doodenstad te doen; dat bleek ten duidelijkste uit de vondsten, gedaan tijdens de ontgraving en opruiming, door de Archeologische vereeniging te Jogjakarta ondernomen.

Wat moet het volk groot geweest zijn, dat door zulke monumenten, den dooden gewijd, na eeuwen nog de belangstelling van kunstenaars en geleerden bezig houdt.

De vermoeiende uren, daar doorgebracht, hebben, ons voor ons verdere leven een onwaardebaren herinneringsschat geschonken, die rijker wordt, hoe meer wij er van verhalen. JOHAN BRANDENBURG JR.

1) Sembah is een eerbiedige groet, door de adat (gewoonte)

DE TEMPEL-RUÏNEN VAN PARAMBANAN.
APASARA'S VAN DE TWEDE REEKS.

DE TEMPEL-RUÏNEN VAN
PARAMBANAN. BRAHMÂ-BEELD.

voorgescreven. Gehurkt brengt men de handen met de vingertoppen op elkaar naar 't hoofd, zóó, dat de duimen den neus, de wijsvingers het voorhoofd raken. 2) Mantra's: gebeden. 3) Voor de bewustwording en komst van Boeddha zie Buiten, 4e jaargang No. 11 en Edwin Arnold's „Het licht van Azië." 4) Sjakti: het werkzame beginsel van de goden, maar vrouwelijk, voortbrengend, gedacht en later als absolute vrouw, godin dus, vereerd. 5) Sjiwa-Kála: Sjiwa als alvernielende tijd. 6) Sjiwa-Maha-Dewa: Sjiwa als oppergod. 7) Makota: kroon. 8) Praba: lichtschijf. 9) Sjiwa Djagad-goeroe: wereldleeraar. 10) Koendi: waterkruik. 11) Tjamara: vliegenwaaier. 12) Trisjôela: drietand. 13) Kalkberg. 14) Slijpsteen. 15) Onkwetsbare. 16) Tijdschrift van N. I. Jaarg. II, deel I. 17) Wahana: rijdier.

VERBETERING.

In het vorige artikel zijn enkele onjuistheden ingeslopen: Op blz. 89, 1^e kolom 26^e regel van onderen staat: (Afb. II). Deze verwijzing moet vervallen. Op blz. 91 staat onder de afbeelding: *Sjiwa als Goeroe*, lees: *Doerga, Sjiwa's vrouw op den door haar gedooden stier staande*.

DE DUINEN VAN SCHOUWEN.

VERTOEEVEN we te Haamstede 1) dan is wel een der eerste wandelingen, die wij zeewaarts maken, die naar Westenschouwen, dat men over Burgh in een uur gaans bereikt. Men komt dan door de bloembollenstreek van Schouwen; deze cultuur heeft zich hier in korten tijd zeer ontwikkeld. Begon men een jaar of tien geleden met enkele proefvelden, thans zijn deze reeds tot 40 hectaren uitgebreid; gronden, eertijds minderwaardig, doen tegenwoordig meer dan het beste bouwland. Wie daar nu een dorp denkt te vinden vergist zich deerlijk, de enkele woningen, die daar thans liggen, verdienen dien naam niet; met Westenschouwen wordt aangeduid de plek in welke nabijheid eens een van Zeeland's meest bloeiende plaatsen lag. Wij beklimmen, niet zonder moeite, de steile duinhelling en zetten ons een oogenblik neder, daar waar de zuidelijke zeedijk eindigt en de duinen beginnen.

Ver achter ons rijst uit het nevelig verschiet de zware massa van den St. Lievens Monstertoren 2) als lag hij op een ander eiland, want wij zien heen over den diepen inham, dien de Oosterschelde in Schouwen's zuidkust groef. Dat oogenschijnlijk rustige watervlak, innerlijk echter beroerd door zware getijstroomen, is het groote graf van menig dorp en van menige hoeve. Ja zelfs van een geheel eiland Worigezand of Orisand geheeten, dat kort na 1648 verdwenen is en waaraan een ondiepte „het Schaapskooitje" slechts nog herinnert. Alleen de sombere ruïne van den „Plompe Toren" is nog daar om te herinneren aan die eeuwen van zwaren, meest vruchtelozen strijd tegen het verraderlijke element, dat hier ontnam wat het elders gaf. En wanneer aan dat element een tot hiertoe en niet verder is toegeroepen, dan is dat alleen te danken aan de vorderingen der moderne techniek, die den onderzeeschen voorover der dijken tegen den zwaren stroom wist te beschermen.

Tot voor ruim een halve eeuw geleden stond hier in de onmiddellijke nabijheid nog eene toren-ruïne als laatste overblijfsel van het tenondergegangene Westenschouwen. Hoe en wanneer deze plaats ontstond verhalen de kronieken niet, wel vertelt Reigersbergh ons hoe handel, scheepvaart, scheepsbouw en visscherij er bloeiden, ten bewijze waarvan hij aanhaalt, dat er niet minder dan 28 herbergen waren waar Rijsche wijn geschonken werd. Karel van Bourgondië schonk haar in 1473 een octrooi tot vermeerdering van weekmarkten en Eduard IV verleende haar vrije vaart op alle Engelsche havens. Dit was wel het toppunt van haar bloei en toen kwam heel snel haar verval en ondergang, waarover wonderlijk genoeg de Geschiedenis maar weinig weet mede te deelen. Het moet tegen het einde der 15e eeuw geweest zijn, dat door de steeds wisselende stroomen de haven verzandde, waardoor de plaats in het hart van haar bestaan getroffen werd; de bevolking verliep, de dijken werden niet meer onderhouden en dientengevolge deden dijkbreuken en overstromingen de rest; zoo ging Westenschouwen ten gronde. De toren alleen bleef behouden en ofschoon van zijn spits beroofd trotseerde hij nog meer dan twee eeuwen den tand des tijds en viel ten slotte, het was in 1846, onder sloopers handen, eene daad van vandalisme, die Zeeland van een zijner merkwaardigste ruïnen beroofde. De snelle ondergang van Westenschouwen heeft tot de verbeelding der bevolking gesproken en zoo is om deze gebeurtenis eene sage geweven, die het vermelden zeker waard is, te meer nog, daar dit de eenige is, die de overlevering ons over deze streek geeft.

Toen Westenschouwen op zijn hoogsten bloei was ving een daar thuis behoorend visscher in een zijner netten eene meermin en nam deze ondanks haar jammerklachten en de smeekbeden van den meerman, hem zijne gade terug te geven, mee naar huis. Toen verscheen kort daarop de vertoornde meerman voor de haven en riep:

„Westenschouwen! 't Zal je rouwen, Dat je hebt geroofd
„mijn vrouwe, Want Westenschouwen zal vergaan,
„En de Plompe Toren zal blijven staan".

De voorspelling van den meerman werd weldra bewaarheid, want binnen een menschenleeftijd was de bloeiende plaats tot een vervallen gehucht geworden. Aldus de sage, een geschied-

DE TEMPEL-RUÏNEN VAN PARAMBANAN.
FRAGMENT VAN DE VIERDE BEELDENREEKS, AAN DEN
WISHNOE-BOUWVAL SJIWA ALS GOEROE, LEERAAR OF ASKEET.

kundige grondslag ontbreekt er geheel aan; mogelijk is zij ontstaan en houdt waarschijnlijk verband met het wapen van Schouwen voorstellende een meerman en eene meermin, die, aan de oppervlakte van het water zwemmend, elkaar de hand reiken. Hoe Schouwen echter aan dit wapen gekomen is ligt geheel in het duister, geen der geschiedschrijvers noch der oudheidkundigen weet er eene verklaring voor te geven. De laatste regel van het rijmpje bevat een onjuistheid, want met den naam van „Plompe Toren" duidt men, zooals we reeds gezien hebben, den toren van Koudekerke aan, die wel een uur gaans verder ligt; het woord „Plompe" is er dus op een of andere wijze later ingevoegd.

Er bestaat op westelijk Schouwen een heel eigenaardig volksfeest, voor zoover ik weet, nergens elders bekend en waar ik nu pas melding van maak, omdat het strand de plek is, waar dit feest gevierd wordt of werd, want in de laatste jaren begint het zich eenigszins te wijzigen, zoowel wat de plaats als den vorm betreft. Dit feest, waarschijnlijk een overblijfsel der aloude lentefeesten, is het „strarijden", verbastering van strandrijden, of kortweg „stra" geheeten. In eene beschrijving er van, voorkomende in den Zeeuwschen Volksalmanak van 1846 3) wordt het genoemd een kermis zonder kramen, een paarden-parade zonder koopers of verkoopers, een jaarmarkt zonder nadagen, zonder officieel karakter, bij geen autoriteit bekend, in geen almanak opgegeven, conventioneel ontstaande en eindigende en een dag van uitspanning, die vrienden bij elkaar brengt. Was de stradag aangebroken, dan werden alle paarden zorgvuldig geroskamd, de staarten min of meer versierd en zoo gingen zij dan ongezadeld met de boerenzoons en -knechts als ruiters in optocht naar het strand, waar men de dieren een weinig in zee dreef, een voetspoeling dus, daarna nog wat op en neer reed, om dan naar het dorp terug te keeren, waar een ommeegang gehouden en de dag verder in vroolijke stemming doorgebracht werd; dan begon de veldarbeid. Elk dorp heeft zijn eigen stradag, alleen Haamstede en Burgh hebben een gemeenschappelijke, vallende op den Maandag vóór Vastenavond, en hierna worden de andere stradagen berekend. Tegenwoordig komen de Haamsteedsche strarijders, waarvan sommigen min of meer gecostumeerd zijn, gewoonlijk niet verder dan de herberg op Westen-

Foto F. F. P. Bins.

IN DE DUINEN BIJ HAAMSTEDE. NAAR HUIS.

schouwen, waarmee het essentiele deel van het feest, het in zee drijven der paarden, dat oorspronkelijk toch wel bedoeld zal zijn als een zekere wijding, om den zeegod zijn zegen over den komenden akkerarbeid af te smeeken, te loor gaat. Over Burgh rijdt men dan terug naar Haamstede, bij welken tocht de Harmonie hare medewerking verleent, door den stoet met muziek op te vroolijken; als slot wordt de dreef voor het kasteel eenige malen op en neer gerend. Het aantal ruiters, dat tegenwoordig aan de „stra” deelneemt, bepaalt zich maar tot een 20 à 30 tal, want in de laatste jaren is er iets bijgekomen, dat een typisch beeld geeft hoe een oud volksgebruik zich kan wijzigen en aanpassen aan veranderde tijdsomstandigheden.

In den namiddag van den stradag namelijk wordt door een 80 à 100 tal fietsrijders en -rijdsters, sommigen met versierde fietsen, eerst een tocht door het dorp gehouden en daarna de omliggende dorpen bezocht. Tempora mutantur, nos et mutamur in illis.

Thans iets over de duinen. In den loop van jaren doorkruiste ik onze Hollandsche duinen in velerlei richtingen, van Terschelling af tot den Hoek van Holland toe waren zij mij bekend, doch nergens trof ik een duinlandschap aan van zoo'n woeste en indrukwekkende schoonheid als hier. Jammer genoeg echter danken de Schouwensche duinen deze schoonheid niet aan hunne begroeiing, zooals bijv. de binnenduinen bij Bergen, maar juist aan het tegendeel, aan het ontbreken van voldoende plantengroei en als gevolg daarvan zandverstuivingen van buitengewonen omvang, die, al moeten zij in oppervlakte onder-

en bebossching van duinen en vastleggen van verstuivingen dan men bezat en daarom besloot men de Nederlandsche Heide-maatschappij te verzoeken een rapport over den toestand uit te brengen. Dit geschiedde en aan dit rapport mij welwillend ter beschikking gesteld, ontleende ik een en ander en had bovendien gelegenheid ter plaatse eenige foto's te maken.

Het is merkwaardig dat de meeste Schouwenaars, behalve zij die veel aan de jacht doen, hetzij met of zonder acte, de grootsheid van het duinlandschap op hun eigen eiland niet kennen. Gaan zij naar het strand, dan is dat naar Westen-schouwen of Renesse, als zijnde het gemakkelijkst te bereiken, en op deze beide punten behoorde de duinen aan de polders, zijn in goeden staat, maar bieden weinig schoons, terwijl het strand zelf lang zoo mooi niet is als op het gedeelte wat daartusschen ligt; ook de vuurtoren van Haamstede, de voornaamste van het eiland, wordt wel als doel gekozen en beklommen, maar verder komt men gewoonlijk niet. Wil men ze echter in al hunne grillige vormen leeren kennen, dan vange men de wandeling aan direct achter het slotpark, waar ze een uur gaans breed zijn. Noodig is dan in de eerste plaats, dat men een goed wandelaar zij, die tegen een uur of vier à vijf duinwandelen of klimmen niet opziet. Een veldflesch groot kaliber bewijst onschatbare diensten, want hoewel over het geheel de duinen vrij waterrijk zijn en er zelfs in den zomer in hooggelegen duinkommen waterplassen staan, zijn die plekken niet maar zoo dadelijk te vinden. Er bestaan plannen, dezen waterrijkdom te benutten voor het aanleggen van een duinwaterleiding naar Zierikzee. Verder

kieze men geen warme en vooral geen winderigen dag, heeft het 's nachts geregend des te beter en ten slotte, men ziet er zijn nog al voorwaarden aan de wandeling verbonden, ga men met iemand die er goed in thuis is. Dit nu is niet moeilijk want Jan Bom 4) kent geen grooter genot, dan een vreemdeling zijn duinen, hij beschouwt ze min of meer als zijn particulier eigendom, te laten zien. Gewapend met stok en verrekijker gaat hij ons voor, weet als een Indiaansche padvinder den meest begaanbaren weg te vinden, kent de groote verstui-vingen op zijn duimpje en heeft een zeer ingenieuze manier om zonder kleerscheuren over de lastige prikkeldraadversper-ringen heen te komen. Deze versperrin-gen van kippengaas en prikkeldraad dienen om het jachtveld zooveel moge-lijk af te sluiten, want was de geheele streek van oudsher bekend door zijn wildrijkheid, ook thans nog komen konij-nen vooral hier in verbazend aantal voor.

Al is nu de plantengroei op vele plaat-sen onvoldoende om het zand in rust te houden, toch vinden we op andere duin-planten in overvloed, helm (Ammophila arenaria) echter niet zooveel, wel de duindoorn (Hyppophae rhamnoides) met zijne gemeene stekels, verder schapengras

Foto E. F. P. Bins. ZANDAFGRAVING IN DE DUINEN OP SCHOUWEN.

(*Festuca ovina*), zandzegge (*Carex arenaria*), rendiermos (*Cladonia rangiferina*), kruipwilg (*Salix repens*) en havikskruid (*Hieracium umbellatum*). Van de kruidachtige planten in de pannen is een der meest voorkomende het duizendguldenkruid (*Erythraea centaurium*), hier kortweg centauer genoemd. In vroeger jaren, vóór de kinine, werd het bij massa's verzameld en naar Zierikzee verzonden en tegenwoordig nog ontbreekt het in geen arbeidersgezin als geneesmiddel tegen koorts. 5)

Zooals reeds gezegd is de verstuiving der duinen zeer belangrijk, plaatselijk zelfs in die mate als elders langs onze kust niet voorkomt, ten minste niet over zoo'n groote oppervlakte. Bergen zand rollen gestadig verder van zee af landwaarts in en bedekken reeds een groot deel van de voorheen zeer zeker rijk begroeide pannen. Heulen of sleuven van groote diepte, soms bij slechts geringe breedte, geven aan de duinen een grillig aanzien, wat in ons land zeldzaam is. Een ander gevaar der verstuiving is het ongemerkt verhoogen van het niveau der achterliggende cultuurgronden, want elke uit zee komende storm voert zand mede, dat den plantengroei niet in eens bedekt, maar den bodem heel langzaam ophooft en na verloop van jaren dien groei geheel belemmert.

Het is misschien niet ondienstig, mede aan de hand van genoemd rapport, eens in 't kort na te gaan welk proces zich geregeld in onze duinen, dus niet speciaal in de Schouwensche, afspeelt. In de duinen dan zijn perioden van betrekkelijke rust bekend, tijden, waarin een welige groei van stuifzandminnende planten, zooals de juist genoemde, de verstuiving grootendeels belet. Was dit duurzaam, dan zou men waarschijnlijk nooit aan bebossching op groote schaal gedacht hebben. Maar wat is het geval? Juist die planten, die de stuiving het meest vastleggen, bijv. de helm en duindoorn, hebben het stuifzand voor haar groei noodig en gaan zonder aanvoer van versch zand op den duur ten gronde. Heeft dus de plantengroei zijn toppunt bereikt dan ligt daar tevens de kiem van zijn ondergang in. Het duin begint dan weer, zooals men het noemt af te sterven en een kleine oorzaak, bijvoorbeeld het uitgraven van een op den heerschen den wind liggend konijnenhol, kan een groote verstuiving ten gevolge hebben. Al naar gelang van de kwaliteit van den bodem en van de mindere of meerdere zorgen van den beheerder herhaalt zich dit proces om de 10 à 20 jaar.

Als een bewijs hoe in den loop der eeuwen de duinen van Schouwen zich binnenwaarts verplaatst hebben, kan het volgende strekken. Op oude kaarten 6) staat een kapel aangegeven: Liefvrouw op Zee of ook wel Onze Vrouwe op Zee geheeten. Deze kapel lag toenmaals geheel binnen het breede duin, werd langzamerhand onderstoven en verdween ten slotte geheel, zoodat zelfs de plek waar zij eens stond niet meer nauwkeurig bekend was. Nu zijn vorig jaar uit eene zandverstuiving niet ver van het strand fundamenten te voorschijn gekomen, die, de vorm geeft het aan, van die kapel afkomstig moeten zijn. Een tweede voorbeeld: Er werden kort geleden en worden misschien thans nog, door een bewoner van Haamstede aan het strand van Westenschouwen verschillende oudheden gevonden, als:

Foto F. F. P. Bins.

VERLATEN EENDENKOOI IN DE DUINEN.

munten waaronder enkele gouden, potscherven met verschillende lettervormen uit den Frankischen tijd, meerdere steenen spitsen van pijlen, looden voorwerpjes met aardige versieringen, een

Foto F. F. P. Bins.

AFGEKALFD DUIN.

oorijzer, een groot aantal speldjes en meer andere dingen. Deze voorwerpen werden gevonden in de nabijheid van een derrie-

Foto F. F. P. Bins.

ZANDVERSTUIVING IN HET DUIN.

Foto F. F. P. Bins.

DUINPARTIJ MET DRAADVERSERRING.

bank, waar het zeewater ze waarschijnlijk uitspoelde en worden door den vinder beschouwd als afkomstig te zijn uit den tijd der Noormannen. Waar dus thans de Noordzee knaagt aan Schouwen's strand moet eeuwen geleden, binnen het duin, eene hoeve of andere woning gelegen hebben, want dat die voorwerpen niet van een gestrand schip afkomstig kunnen zijn, is af te leiden uit de aanwezigheid van die derriebank. 7)

Op een van mijne wandelingen, het was in de wijde eenzaamheid van het noorderstrand niet ver van Renesse, dat veel dicht bij zee ligt dan Haamstede, en de beide vuurtorens, waar men het treffen kan, dat het breede Brouwershavensche gat verlevendigd wordt door talrijke visschersvaartuigen, bezig mosselzaad te visschen, werd mijn aandacht getrokken door een eigenaardig geluid, een zeker gerikketik, komende uit de richting der duinhelling. Er heen gaande zag ik een tooneeltje, waarvan ik de beteekenis in de verste verte niet kon gissen. In een duinkommetje, zaten een zestal mannen, elk voorzien van een lei en griffel, die zij hanteerden zonder er naar te zien, want hun geheele aandacht was gevestigd op een toestel, een soort lantaarn, die op een tafeltje tegenover hen stond en door een zevenden man bediend werd. Hoewel iemand met een reflex-camera hier lang geen alledaagsche verschijning is, vermocht dit niet hunne attentie af te leiden en ging ik dus, bescheiden als fotografen in 't algemeen en amateur-fotografen in 't bijzonder zijn, mijn wegs. Niet lang echter want weldra dreef de nieuwsgierigheid mij weder terug en toen gebruikmakende van eene kleine pauze in hunne bezigheid kreeg ik welwillend niet alleen de gewenschte inlichting, maar ook verlof het groepje in beeld te brengen, hoewel in eenigszins andere opstelling. Het waren licht- of kustwachters, bezig onder leiding van hun chef

Foto F. F. P. Bins.

OEFENING IN HET MORSE-SEINEN.

zich te oefenen in het geven en opnemen van lichtseinen volgens het Morse-stelsel. Deze wijze van seinen 8) is, voor zoover bekend, in gebruik bij alle marines, behoudens enkele bijvoegingen en wijzigingen, die elke marine voor zichzelf heeft vastgesteld en natuurlijk geheim zijn; bij de onze werd zij in 1907 ingevoerd. Zij maakt het mogelijk, dat op de kust en in de zeegaten manoeuvreerende marine-vaartuigen onderling en met de kustwacht 's nachts berichten kunnen wisselen, wat in oorlogstijd van het aller-grootste belang wezen kan. Wel maakt de wondere vinding der draadloze elektrische telegrafie deze manier van seinen in vele gevallen overbodig, maar toch zijn er tal van andere denkbaar in welke men op het lichtseinen aangewezen zal zijn. Men weet, dat in het Morse-alphabet de verschillende letters aangeduid worden door eene combinatie van punten en strepen, welke aan het station van ontvangst op een papierstrook verschijnen. Bij het lichtseinen worden deze punten en strepen vervangen door korte of langere lichtflikkeringen,

voortgebracht door een daarvoor speciaal ingerichte acetyleen-lantaarn en zichtbaar tot op een afstand van ruim 5 à 6000 meter. De lichtflikkering, die een streep van het Morse-alphabet moet voorstellen heeft een tijdsduur driemaal langer dan die voor een punt. Het stelsel omvat behalve alle letters, cijfers en leestekens ook speciale diensttekens als: „attentie”, „wachten”, „sluiten”, „begrepen”, „herhaling”, „vergissing”, enz.

In tijd van oorlog of van oorlogsgevaar, wanneer de lichten der vuurtorens worden gedoofd en de lichtschepen binnengehaald, treedt de militaire kustwacht in werking. Deze is een uitbreiding der vredeskustwacht, die alleen zetelt op de lichttorens en semaphoren. De militaire kustwacht richt speciale posten op tusschen de lichttorens, wordt bediend door het personeel der vredeskustwacht, dat in oorlogstijd een militairen rang krijgt, door zeemiliciens-kustwachters te Amsterdam opgeleid en door personeel der genie in 't bijzonder voor aanleg en onderhoud van telefonische verbindingen en bediening van enkele toestellen.

De militaire kustwacht staat onder bevel van een hoofdofficier der Koninklijke Marine, terwijl de vredeskustwacht onder het loodswezen ressorteert. Ongeveer 1½ jaar geleden maakten de verschillende lichtopzichters in den lande te Amsterdam een cursus in het Morseseinen mede en waren daarna aangewezen om ook hunne ondergeschikten er mede vertrouwd te maken. Zij houden dus geregeld oefeningen, die, wanneer de lantaarn dichtbij geplaatst wordt, ook op den dag kunnen geschieden; terwijl voor oefening ook nog geschikt kan worden over een zoogenaamd Sounder-toestel, d. i. een elektrische schel zonder klok, die in één leiding geschakeld met een Morse-sleutel, de Morse-tekens duidelijk hoorbaar weergeeft: de strepen als een korte roffel, de punten als een tik.

Ik dwaalde wel wat van mijn onderwerp af, maar wijl kustwacht en kustverdediging nauw verband met elkaar houden en wij thans onder het teken dezer laatste leven, kwam het mij niet ondienstig voor over de eerste iets mede te deelen.

Het volgende, het slotartikel, hoop ik te wijden aan de betonwerken, die het eiland Schouwen op waterbouwkundig gebied zoo merkwaardig maken.

F. F. P. BINS.

1) Zie „Buiten” Nr. 3 van dezen jaargang, De Westkant van Schouwen.

2) Zie „Buiten” Nr. 1, van dezen jaargang, Zierikzee.

3) H. M. C. van Oosterzee. Stra in Schouwen.

4) Zie „Buiten” No. 3 van dezen jaargang, De Westkant van Schouwen.

5) In de Levende Natuur 1906, afl. 4—6 komt eene botanische beschrijving dezer streek voor.

6) Ook voorkomende in het reeds vroeger aangehaalde werk van Mr. Fokker, Schouwen vóór 1600.

7) Zie „Buiten” No. 1, Zierikzee.

8) De volgende gegevens werden mij welwillend verstrekt door Overste Guépin, chef van den dienst der draadloze telegrafie en der militaire kustwacht.

Het buitengoed Scheijbeek te Beverwijk.

IEDEREEN die meeleeft met wat om ons heen geschiedt, heeft er van gehoord dat binnen niet te langen tijd, de tegenwoordige bewoner van de buitenplaats „Scheijbeek” Beverwijk metterwoon zal gaan verlaten en wie de advertentiekolommen van „Buiten” leest, weet dat dit lustoord op Maandag 8 Maart in publieken verkoop zal komen. Het zal in kavelingen en gecombineerd worden geveild.

Het zou zeer te betreuren zijn als dit prachtige landgoed, ook bekend door het verblijf van Vondel, niet in handen van een familie overging, die evenals de tegenwoordige eigenaar er een ideaal van maakt om dit historische plekje in ongeschonden toestand te bewaren, en die gevoel heeft voor het verrukkelijk natuurschoon en den ongeëvenaarden tuinaanleg die er te bewonderen valt. Is dit niet het geval, dan zou daarvan het gevolg zijn, dat het hoog opgaand geboomte verloren ging en dat de woudreuzen, die daar pronken en pralen, het gelag zouden moeten betalen. Het heerlijk aanzicht van den bloemenschat, die rondom den prachtige vijver geurt en fleurt en waardoor steeds ieders aandacht wordt gaande gemaakt, zou weldra verdwenen zijn. De kleurige heestergewassen, de schoone waterpartijen, de welbekende rozengarde, de in de geheele omgeving geroemde plantenkassen, dat alles zou binnen korter of langer tijd den ondergang nabij zijn en alleen de herinnering overlaten aan het verrukkelijk eertijds, toen ieder ingezetene van Beverwijk trots ging op „Scheijbeek”, als op een van de liefelijkste plekjes die men bezat.

De mogelijkheid is niet buitengesloten en ieder weet dat er genoeg vandalen op den aardbodem rondlopen, die zulk een prachtterrein, rondom door openbare wegen omgeven, juist geschikt achten voor grondspeculatie en het exploiteeren van zulk een buitenplaats als bouwterrein.

Aan minnaars van natuurschoon moet de schrik om het hart geslagen zijn, toen zij vernamen dat de architect, de heer Rutger van der Ploeg, bezig was „Scheijbeek” af te palen en werkelijk het voornemen bestaat, indien dit niet tijdig wordt verhoed, om het geheel perceelsgewijs in veiling te brengen.

Wie nog weet hoe jaren geleden, na den dood van den heer F. C. Quin, „Scheijbeek” eveneens in publieke veiling kwam en het werkelijk in handen van wijlen den heer Gaijkema is geweest, wiens bedoeling het was tot slooping over te gaan, weet ook hoe destijds daarover een algemeene jammerklacht werd vernomen. Hoeveel jaren sedert verstreken zijn, diezelfde jammerklacht zou zich ongetwijfeld herhalen, indien het in handen van grondspeculanten kwam, die geen oog en hart hebben voor het bestaande schoon, maar bij wie een voordeelige affaire eerste conditie is. Wij hopen dat „Scheijbeek”, dat uitmunt door natuurschoon, een bijzonder vruchtbaren bodem heeft en dan ook een waar lusthof is van bloemen, planten, zwaar hout en vruchten, voor ondergang bewaard moge blijven.

HOE MEN VOGELS VANGT.

IV. VINKEN VANGEN.

IN onze groote bladen heeft men voor enkele dagen uit het Zuiden van het land (Roosendaal) het volgende bericht kunnen lezen: „Telken jare wordt de jacht met z.g. vinkenslagen op doortrekkende vogels in deze streken meer verwoed: geen veld haast, of er staat in den herfst een hutje van een vinkenier op. 't Is jammer en zonde, hoeveel van deze toch zeer nuttige, maar onbeschermd vogels, sneven, om 't verhemelte te streken van eenige lekkerbekken, die niet bevroeden, hoeveel heerlijk fruit anderen missen moeten door dezen moord op groote schaal. Wanneer komt de wet, die deze nuttige vogeltjes onder haar hoede neemt?”

DE BUITENPLAATS SCHEIJBEEK TE BEVERWIJK.

We zijn het met den berichtgever eens, dat het zonde en jammer is, wanneer honderden en duizenden onschuldige diertjes, die tevens nog veel nut verrichten voor landman en boschbaas, moeten sneuvelen, omdat er nog altijd zulke wreede mensen gevonden worden, die voor een enkel middagmaaltje zoovele leventjes aan de Natuur onttrokken willen zien. Zoo dikwijls is er geprotesteerd tegen het dragen van vogelveren op hoeden, als anderszins; doch een even krachtig protest moge er klinken tegen het eten van kleine vogels. Het vangen er van dient zoo spoedig mogelijk verboden te worden. Zou dit weldra het geval kunnen zijn?

In het verslag eener vergadering van het Hoofdbestuur der Nederl. vereeniging tot bescherming van dieren, gehouden te 's-Gravenhage, onder presidium van Jhr. Mr. R. A. Klerck; leest men o.m.: „Tegenover klachten over verdelging van vogels, met name op Texel, kan met voldoening worden vermeld, dat de zoolang verbeide vogelwet weldra bij de Staten-Generaal in behandeling zal komen”.

Laat ons hoop voeden, dat deze wet weldra in het Staatsblad zal kunnen worden afgekondigd, en dat zij zoo gestreng zal zijn als maar eenigszins verwacht kan worden, en dan ook in al haar gestrengheid zal worden toegepast. Met verlangen zien velen er naar uit, opdat, wat nog rest van het schoonste decoratief op aarde, gespaard zal kunnen blijven in Nederland en er zal vermenigvuldigen. Het goede voorbeeld zal wel navolging vinden in andere rijken; misschien ook kan een internationale wet in het leven geroepen worden, wat nog het meest wenschelijk is.

Hoe men dan vinken vangt? We zullen het zien, en in gedachten den vinkenier bespieden. Want zeker zal hij ons niet gaarne mede-

DE BUITENPLAATS SCHEIJBEEK. GEZICHT IN HET PARK.

nemen naar zijn..... moordhol. Van einde September tot in de tweede helft van November zijn de vinkenvangers gewoonlijk bezig, en volgens het bovenaangehaald bericht, in toenemend aantal. In dien tijd heeft de groote vinkentrek plaats, en duizenden bij duizenden exemplaren worden dan uit de koppels weggeslagen.

Zie daar staat het hutje van den vinkenier! Ramen zijn er niet in en de deur wordt geheel dicht gehouden. In de zijwanden zijn een aantal kijkgaten, waarvoor men aan den binnenkant nog een schuifje kan doen. Dan is er nog een langwerpig trekpat, waardoor de treklijn loopt.

En nu zullen we eerst even de vinkenbaan bekijken, die zoo-wat groot is 10 bij 3 M. Langs de lange zijden zijn greppeltjes gegraven met dijkes er naast. Wanneer de netten opengeslagen zijn, liggen ze losjes in de greppeltjes. Nu zijn er op de korte zijden van den rechthoek 4 paaltjes geplaatst, waarin stokken van ruim 3 M. lengte kunnen draaien; dit gebeurt met ijzeren oogen om pennen. Nu is ieder net aan twee van die stokken verbonden en tevens aan twee pezen, waarvan de onderste met krammen in het greppeltje bevestigd is, opdat de gevangen vogels er niet onder door kunnen gaan. Dan loopen er touwen door 't bovenind der stokken naar een paaltje en aan het andere eind naar twee kaapstandertjes, waarmede men de touwen flink stijf kan spannen. Nog loopen er twee touwen, die een sprenk vormen en aan de treklijn verbonden zijn. Zoodra nu de vanger binnen de hut aan deze lijn trekt, rijzen de vier stokken met de losse plooiën van de netten naar boven en met de bovenste pezen slaan ze op het midden van de baan een weinig over elkaar dicht. Al wat dan op de baan was, ligt onder het net, en aan ontsnappen is geen denken meer.

't Spreekt vanzelf, dat de vanger voer op de baan heeft geworpen, om de hongerige bestjes er op te lokken. Doch hij bedient zich van meerdere lokmiddelen. Zoo heeft hij in de nabijheid van de hut verscheidene kooitjes hangen met lokvinken en ook met kepen, die veel scheller geluid hebben, en die door hunne geluiden troepjes vinken bij de baan lokken. Dan zitten er ook eenige levende lokvinken op de baan vastgebonden, doch onder kleine hoepeltjes, opdat ze geen hinder zullen hebben van de overslaande netten. Met een zoogenaamd „broekje” aan zitten ze op krukjes onder die beugels, en hun voortdurend „pink, pink” lokt vele soortgenooten en ook andere vogels naar de baan.

Dan nog bedient de vanger zich van zoogenaamde „roervinken”, die op eenigen afstand van het net vastgebonden zitten en even kunnen opvliegen, wanneer de vanger aan de „roerlijn” trekt. Hij doet dit om de vinken in de nabijheid in het geboomte te lokken, en zoo opmerkzaam te maken op het voer, dat op de baan uitgestrooid is. Nog zijn hier en daar in den omtrek kooitjes met vinken en kepen geplaatst, die alle medewerken tot het succes van den vanger.

Zoo worden meermalen honderden vinken tegelijk onder het net geslagen, en bijna alle dieren worden doodgedrukt, door met den duim op den kop te duwen. Dit is een oogenblik werk, en gelukkig nog maar voor de arme diertjes, dat de doodstrijd zeer kort is. Zoo'n duim van een vinkenvanger heeft evenwel heel wat moorden bedreven, want vangsten van eenige duizenden per dag zijn geen zeldzaamheden.

Enkele vogels, die heel mooi zijn, mogen in het leven blijven, om straks in kooien geplaatst te worden, en aldus in andere handen over te gaan, of wel als lokvogels door den vanger gebezigt te worden. Ook de kepen blijven gewoonlijk bewaard, omdat ze zoo goed door hun schreeuwen de troepen weten te lokken. We willen even de vinken en kepen afzonderlijk bekijken. Deze twee vogelsoorten zijn de twee eenige ware vinken, die bij ons voorkomen. Ze vormen tezamen het genus *Fringilla*. Leeken beschouwen ze als bij elkander behoorende, en soms rekent men, dat de keep het wijfje van den vink is.

De vink (*Fringilla coelebs coelebs* L.) komt het geheele jaar door bij ons voor, en toch rekent men hem niet tot de standvogels, omdat in October de meeste vinken naar het Zuiden gaan, om reeds in Februari terug te keeren. De exemplaren, die hier den winter overblijven, zijn hoofdzakelijk mannetjes.

Dat de vink in ons land algemeen bekend is, blijkt wel uit de talrijke plaatselijke benamingen als: Schild-, Schel-, Maan-, Boek-, Slag-, Oost-, Kolf-, Toet-, Toog-, Bok-, Bot-, Hofstee- en Bogervink, benevens Kwinker en Blauwkop. De vink heeft een lengte van 15 c.M. De bek van het mannetje is in den zomer lichtblauw met zwarte punt, in den winter vleeschkleurig, welke kleur de snavels van wijfjes en jongen altijd hebben.

Het vederkleed kan aldus beschreven worden: onderdeelen vaal roodbruin, naar achteren wit, van boven geelachtig rood; vleugels en staart bruinzwart; jongen en wijfjes zijn van boven meer olijkleurig en van onderen grijsbruin. Alle dieren hebben de middelste vleugeldekveeren wit en witte vlekken op de vier

buitenste staartpennen. Het nest van den vink vindt men in de boomen en struiken. Het is diep en wordt uit mos en plantenvezeltjes vervaardigd, en van buiten met korstmos en insectenspinsel overtrokken. De 4 à 6 eieren zijn groenachtig wit met bruine stipjes en grijze wolkjes. Het nest wordt bij ons in alle bosschen gevonden. In het najaar trekken groote vluchten vinken door de kreupelboschjes, om zich met kepen en meezen te goed te doen aan de lijsterbessen, die als lokaas uitgehangen zijn. Zeer behendig weten ze de bessen weg te kapen, en slechts zelden gebeurt het, dat een vink in een der strikken gevonden wordt. De lijsterstrikker ondervindt zoo dikwijls veel last van deze dieren, want meermalen heeft hij aan het einde van het boschje het lokaas nog niet opgehangen, of aan het begin is dit reeds weder door de vinken verorberd. De mannetjes zijn om hun fraai vederpakje en hun aangenamen zang zeer gezocht. Schande evenwel, dat er altijd nog lieden gevonden worden, die meenen, dat blinde vinken het mooist slaan, en daarom gruwzame martelingen aan de gevangen dieren plegen, door ze met gloeiende naalden de oogen uit te branden. Zulke blinde vinken kan men gewoonlijk ook vinden bij de hutten van de vinkeniers.

Ook de keep (*Fringilla montifringilla* L.) komt elk najaar in talrijke exemplaren bij ons voor. Vooral aan den witten stuit en aan de roestkleurige zijdekvederen is hij van den vink te onderscheiden. Doch ook het overige vederkleed is aanmerkelijk verschillend. Vooral in den zomer heeft de keep mooie vederen: bovenkop, wangen, mantel en de bovendekvederen van den staart zijn dan blauw; keel, krop en zijden van den romp roestkleurig; vleugel- of staartpennen zwart. Bij de wijfjes en de jongen en bij de mannetjes in winterkleed, zijn de bovendelen zwart-

bruin met grauwe randen. Het buitenste paar staartpennen heeft witte vlekken. In grootte en gestalte komt de keep geheel overeen met den vink, doch de geelroode snavel, waaraan een zwarte punt, is krachtiger; in het voorjaar hebben de mannetjes den bek donkerblauw.

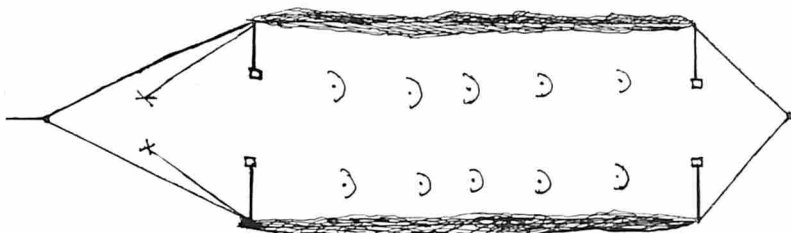
De zang van den keep is veel minder fraai dan die van den vink, waarom hij dan ook voor de kooi niet gezocht is. In October en November doet eerstgenoemde ook zijn best, om de lijsterbessen bij de strikken weg te nemen, doch hij gaat daarbij minder voorzichtig te werk dan zijn familiegenoot. Meermalen verhangen zich dan ook exemplaren, die voor den lijsterstriker geen waarde hebben. Enkele malen heeft men bastaarden van keep en vink gevangen.

De vinken worden niet door de Nederlandsche wetten beschermd tot heden. Het houden van vinkenbanen blijft dus geoorloofd, en zoolang er menschen blijven, die willen smullen aan het kleine hapje vleesch, dat zoo'n nuttig en lief vogeltje hem verstrekken kan, tot zoolang zullen er wel vinkeniers blijven, tenzij de wet er een einde aan gaat maken.

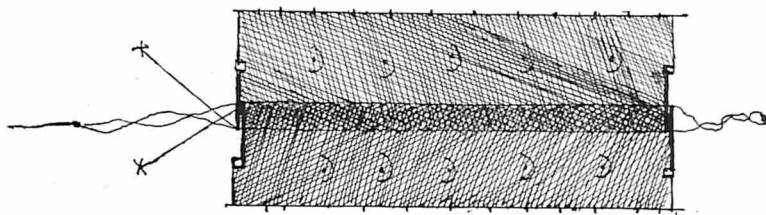
En hoe eerder die wet komt, hoe beter. We zouden de wetgevers wel willen uitnoodigen, eens de verschillende vogelvangwijzen in oogenschouw te nemen, alvorens zij hun ontwerp maken of hun votum erover uitspreken. Stellig zou het zien van zooveel wreedheden hun gemoed zacht maken, en hun gevoel voor de gevederde bewoners van Nederland doen toenemen. Wanneer men den kooiker honderden eenden den nek om ziet draaien; wanneer de plevierenvanger als een wild dier aan zijn gevangen wilsters den kop inbijt, zoodat het bloed van deze onschuldige dieren hem langs de lippen vloeit; wanneer men het vreeselijk lijden aanschouwt van de arme vogels, die zich bij storm en donkeren nacht in de stalt-netten hebben verhangen; wanneer men den vinkenier de gevangen diertjes, die nog pas in een vroolijken troep door het bosch vlogen, en nu door een enkelen duimdruk gedood zijn, aan risten ziet rijgen; wanneer..... ja we zouden voort kunnen gaan met nog meerdere gruwelen en wreedheden te noemen, doch we zouden dan op de nog volgende artikeltjes vooruitloopen.... wanneer de wetgever eens dergelijke vanggelegenheden in natura kon zien, alvorens hij zijn stem bindend maakte, stellig zouden we spoedig een wet hebben, die kon zorg dragen, dat het aantal van vele vogelsoorten niet zoo sterk meer zou achteruitgaan, als zulks in de laatste jaren het geval is. In dit jaar hebben de lijsterstrickers weer veel minder lijsters kunnen vangen dan in de vorige jaren, en de vinkenvangers beweren, dat ze voorheen dikwijls meer duizenden vinken konden bemachtigen, dan ze er nu honderden op een dag weten te vangen.

En de plaatsen, waar de vogels kunnen leven, worden hoe langer hoe kleiner. De menschen nemen langzamerhand alles in beslag voor hunne fabrieken, hunne spoorbanen, hunne cultuurstelsels enz. Bosschen worden omgehouden, heidevelden ontgonnen, poelen en moerassen drooggelegd, en zoo worden verschillende vogelsoorten meer en meer in hare laatste schansen gedreven, waar ze door de vangers nog weer gemakkelijk bemachtigd kunnen worden.

J. DAALDER Dz.

VINKENBAAN MET OPEN GESLAGEN NETTEN.

VINKENBAAN MET DICHT GESLAGEN NETTEN.